

Siri Hustvedt

Lumea în flăcări

Traducere din limba engleză
de Veronica D. Niculescu

POLIROM
2022

Cuprins

Introducerea editorului.....	5
Harriet Burden.....	19
Cynthia Clark.....	26
Maisie Lord.....	29
Harriet Burden.....	35
Oswald Case.....	51
Rachel Briefman.....	60
Un compendiu în treisprezece puncte.....	69
Harriet Burden.....	73
Rosemary Lerner.....	84
Bruno Kleinfeld.....	90
Maisie Lord.....	102
Sweet Autumn Pinkney.....	115
Anton Tish.....	125
Rachel Briefman.....	127
Phineas Q. Eldridge.....	140
Un alfabet cu privire la câteva sensuri ale artei și generației.....	167
Harriet Burden.....	169
Bruno Kleinfeld.....	188

Oswald Case	202
Barometrul.....	223
Maisie Lord.....	226
Patrick Donan	240
Zachary Dortmund	242
Harriet Burden.....	243
Harriet Burden.....	248
Harriet Burden.....	252
Harriet Burden.....	255
Harriet Burden.....	260
Rachel Briefman.....	283
Phineas Q. Eldridge.....	295
Richard Brickman.....	302
William Burrige.....	310
O depeșă de altundeva.....	319
Harriet Burden.....	326
Harriet Burden.....	329
Maisie Lord.....	336
Bruno Kleinfeld.....	341
Timothy Hardwick.....	359
Kirsten Larsen Smith	363
Harriet Burden.....	376
Harriet Burden.....	381
Harriet Burden.....	383
Harriet Burden.....	390
Sweet Autumn Pinkney	400

E o enigmă de ce anumite lucrări de artă nasc atâta zarvă. Mai întâi, ideea se răspândește ca o răceală, iar apoi oamenii cheltuiesc bani pe ea. A-cui-e-mai-lungă are o istorie veche între colecționarii de artă din lumea aia și poate că-n fiecare lume. Eu nu l-am cunoscut pe Rune – artistul cu un singur nume care a fost de acord să devină al treilea pseudonim al lui Harry. Eu am văzut pentru prima oară bunăciunea asta șic a artei mondiale la Reim Gallery. Cred că acolo l-a întâlnit și Harry prima oară, deși am auzit câteva versiuni diferite ale primei lor întâlniri și e posibil să greșesc. Citisem despre el la rubrica de bârfe din *Post*, știam că dăduse lovitura, dar din lucrările lui nu văzusem decât crucile. Le scotea pe bandă, una după alta. Semănau cu simbolul Crucii Roșii, dar erau multicolore, într-o vopsea acrilică simplă. Una, galbenă, se vânduse la un preț uriaș doar fiindcă nu realizase decât una singură. Poți să zici ce vrei tu despre ceva atât de simplu, să-l lauzi sau să-l desființezi, însă Rune promova simbolul creștin ca pe-un idol pop, doar ca pe-o marfă tare de pe piața de artă. Membrii congregației de acasă, din Biserica Penticostală Golgota, poate c-ar fi strigat „Blasfemie”, dar e puțin probabil ca ei să aște vreo dată de picturile lui Rune. Celebritatea e un termen relativ.

Rune avea acel *ceva*. Indiferent ce-o fi, e ceva ce se simte în acrul încăperii, o vervă animalică, un mers ușor cu ceva sexual în el, dar nu sex la modul personal. Nu seducea pe cineva anume. Seducea pe toată lumea, e o mare diferență. Studiez asiduu prezentarea personală și e fantastic de important să pari neatent, dacă nu chiar indiferent la părerile altora. Până și-un strop de disperare se vede urât și trebuie evitat cu orice preț. Nefericirea soarbe energia din omul care o simte și din toți cei siliți s-o privească, și-așa ne înnămolim cu toții. Dorința funcționează cel mai bine când este direcționată înspre un gol frumos – băieții și fetele pe care îi burdușim cu jalnicele noastre speranțe de fericire. În multe privințe, Rune era candidatul numărul trei perfect pentru Harry. Venea cu o aură de-a

gata, acea calitate misterioasă care ne contaminează privirea, astfel încât nu ne mai dăm seama la ce ne uităm. Împăratul e gol sau sunt eu prost? Unii detestau lucrările lui Rune, iar alții le adorau, dar nimeni nu-i contesta influența. Nu știu cum l-a convins Harry să-i devină fațadă. Avea toate datele succesului, un apartament cât un palat pe Greenwich Street, o casă în Hamptons și armate de femei care alergau după el ca la maraton. Poate că era plictisit. Poate că i s-a întâmplat ceva după 11 Septembrie și a ajuns să-și dorească tocmai ce avea Harry – patosul ei, seriozitatea ei, capacitatea ei de-a se bucura. Nu știu.

Am o amintire limpede cu Harry și Rune discutând cu capetele apropiate în galerie. Erau cam la fel de înalți. L-am studiat din spate – păr blond scurt, lat în umeri și-n spinare, șolduri înguste și un posterior mic, tare, ușor turtit, picioare lungi în blugi, cizme negre cu toc. Iar când am dat roată ca să-i văd fața, am observat că avea riduri în jurul ochilor, deci nu mai era chiar așa de tânăr, dar era chipeș, fotogenic. Era însoțit de o femeie tânără și frumoasă. Cei doi arătau mai mult a vedete de cinema decât vedetele de cinema când le vezi în carne și oase. Ea avea acea strălucire superficială care vine din faptul că ești conștient că toată lumea se uită la tine tot timpul, pozând permanent pentru un aparat de fotografiat inexistent.

Despre ce vorbiseră? În taxi, când ne întorceam acasă, Harry a zis că subiectul principal fusese Bill Wechsler. Harry adora arta lui Wechsler. Îl trecea în rândul modelelor care o influențaseră, chiar dacă se născuse după ea. Murise subit, cu câteva luni în urmă. Îmi amintesc că mi-a luat mâna în taxi și mi-a sărutat-o de câteva ori, într-un acces de afecțiune, zicând „Dragă, dragă Phinny”. Apoi, după ce-am ajuns acasă, ne-am relaxat cu un coniac și ne-am pilit. Harry mi-a mărturisit că i se păreau plictisitoare crucile lui Rune, dar că-i plăceau unele dintre lucrările lui mai vechi, proiecțiile cu scene de chirurgie plastică, care erau cu adevărat înfiorătoare. Poate că avea să cumpere una – o investiție bună. Dacă se sătura de ea,

putea oricând să se răzgândească și s-o vândă vreunui colecționar lacom, avid după nume.

După ce m-a pupat în taxi, Harry a devenit țăfnoasă, iritabilă și acră. Băuse prea mult și simțeam cum cade tot mai mult pradă autocompătimirii, tot enumerând nume de artiste interzise, respinse sau uitate. A sărit în picioare de pe canapea și s-a apucat să tropăie încolo și încioace prin cameră. Artemisia Gentileschi, tratată cu dispreț de posteritate, cea mai bună lucrare a ei fiind atribuită tatălui ei. Judith Leyster, admirată la vremea ei, apoi ștearsă din istorie. Opera ei, greșit atribuită lui Frans Hals. Reputația lui Camille Claudel, înghițită cu totul de-a lui Rodin. Marea greșală a Dorei Maar: și-a tras-o cu Picasso, fapt care i-a anulat excepționalele fotografii suprarealiste. Tați, profesori și iubiți *sufocă* reputația femeilor. Sunt doar trei cazuri de care-mi amintesc. Harry avea o rezervă nesfârșită.

— În cazul femeilor, a zis Harry, e mereu o chestiune personală: cine li-i drag și cu cine și-o trag.

Și o temă preferată de-a lui Harry, femei tratate ca niște copii de criticii paterni, care le zic pe numele mic: Artemisia, Judith, Camille, Dora.

Am pus picior peste picior, m-am uitat chiorăș la Harry și-am început să fluier. Nu era prima oară când alegeam abordarea asta.

— Eu nu sunt dușmanul, am zis. Mă mai ții minte, domnul Feminist Phineas Q., prietenul și aliatul tău, un gay negru sau un negru gay cu strămoși *sclavi*, de unde și numele original, Whittier? S-ar putea să-ți amintești că oamenii de culoare au fost și feminizați, și infantilizați de rasism, chestia cu trupul negru și continentul negru, drăguță. Bărbați de șaptezeci de ani strigați *băiete de doamne* albe de douăzeci de ani.

Harry s-a așezat. Fluieratul, împreună cu câteva înțepături verbale caustice o potoleau de obicei. M-a privit cu figura aia de of-Phinny-m-am-lăsat-dusă-de-val-și-mi-e-rușine-dar-tot-țin-cu-dinții-de-părerea-mea. Mult mai târziu, privind înapoi la seara aceea, am descoperit și alte ironii. Dacă Harry știa că

istoria artei înfundase constant reputația artistelor, atribuind opera lor taților, soților sau mentorilor, atunci trebuie să fi știut și că, împrumutând un nume mare ca Rune, risca să se ardă în cele din urmă. Și totuși, Harry se baza pe faptul că, în calitate de colecționar, circula în acele cercuri unde se amestecau banii și celebritatea, cercuri albe, unde rareori apăreau fețe negre și cafenii. Știu pentru că eu însumi fusesem o asemenea față.

Rune era deștept și era înzestrat, dar mă îndoiesc că, la o adică, cineva poate separa cu adevărat talentul de reputație. Celebritatea în sine face minuni, iar după o vreme inundă arta cu lumina ei. Sunt curios cum a murit, dar bănuiesc că a fost unul dintre acei oameni care nu simt niciodată destul de intens, și care, pe măsură ce trecea timpul, forța din ce în ce mai mult, până la extrem, ca să mai simtă vreo plăcere în viață. Nici nu știu ce s-a întâmplat de fapt între el și Harry. Știu că ea a ținut la el. Știu că o fascina. Dar eu mă îndrăgostisem de Marcelo și mă mutasem de-acolo înainte să se strice totul. Toate bârfele, toate minciunile și mascarada adunate ca fumul în jurul întregii povești mi-au făcut greață. A fost multă durere.

O mică lucrare cu o operație plastică a apărut din senin în casă câteva luni mai târziu. Majoritatea pieselor din „colecția” strânsă de Felix Lord erau depozitate, dar Harry a proiectat unul dintre filmele lui Rune pe un perete, la etaj, și-am putut urmări cu toții scurtmetrajul artistului: *Noul eu*. Începea cu mai multe versiuni de reclame gen „înainte și după”, inclusiv niște desene vechi cu un pîrpiriu pe o plajă, transformat în culturist. Vedeam cum tot ce era gras, lăsat, plin de cocoloașe și blegit se metamorfoza în suplu, întins, neted și ridicat. Rune, totuși, a inclus și niște „între” – filmări de la operații faciale, cu tifon îmbibat în sânge, bisturie despicând obraji, piele jupuită de pe carne, precum și frânturi dintr-un instructaj video în care un șir de medici se aplecau deasupra unor capete de cadavre retezate. Filmul avea iz de clip muzical, însă se desfășura în tăcere, cu cadre rapide, un montaj deștept care alătura sângele

și frumusețea. După vreo cinci minute, transformările deveneau fantastice, o călătorie SF vizuală cu fragmente animate de frumuseți robotice modelate și retușate digital. Rune însuși era peste tot în lucrare, în planuri scurte, gros-planuri și cadre mai lungi, unele îl prindeau bine, altele nu.

Mi-a plăcut.

Când l-a văzut Ethan, i-a spus mamei lui că lucrarea era un efect secundar al culturii celebrității. A zis că este „viață la persoana a treia”, o expresie care mi-a plăcut. A spus că asta își doresc oamenii, să-și piardă interioritatea și să devină niște simple suprafețe. I-a spus lui Harry că dăduse banii de pomană. Mai bine ar fi scris un cec pentru oamenii fără adăpost. (Puteam să-l dăm oricând celor fără adăpost sau ecologiștilor sau cercetătorilor medicali.) Harry l-a apărat pe Rune. Ethan a zis că lucrarea e un rahat pe gustul proștilor. N-a ridicat vocea, dar și-a spus apăsător punctul de vedere. Mă ducea cu gândul la eroul meu, Levolor, piosul cruciat adolescent, avântându-se neprihănit în șaua lui. Puritanismul lui Ethan avea accente stângiste, dar asta nu-l tempera deloc. Harry a bâiguit că nu-i nimic dacă nu reușesc să se pună de acord, însă răgușise. S-a întins înspre el, gata să-și lase degetele lungi pe umerii lui, dar a ezitat chiar puțin înainte. El a dat un pas înapoi și a răbufnit:

— Lui Felix nu i-ar fi plăcut deloc.

Harry s-a crispat. Apoi a închis ochii, a inspirat tare pe nas și gura i s-a întins, crispată, ca și cum ar fi fost gata să plângă, ceea ce nu s-a întâmplat. A dat din cap încercând să afișeze mai departe aceeași expresie. Și-a dus degetele la gură și a tot dat așa din cap. Aș fi vrut să dispar într-un vârtej de fum mov. Ethan arăta ca paralizat. Zi ceva, m-am gândit, haide, zi ceva. Era mut, dar se înroșise până-n vârful urechilor și începuse să privească în gol. Un pic mai târziu, Ethan a plecat, iar Harry s-a închis în atelier. Scena mă întristase și știam că în curând o să plec de acolo. Era o locuință de tranziție, o ascunzătoare temporară, una dintre bizarele întorsături ale unei vieți bizare.

Mai am de spus o singură poveste. Sunt momente când îmi zic: Phinny, probabil c-ai visat, dar n-am visat. Într-o noapte m-am întors acasă de la club. Era cam cinci dimineața, poate un pic mai târziu. Noaptea era rece și înainte să intru am stat pe malul apei și m-am uitat la o lună mică și sfrijită, cu niște nori subțiri trecând peste ea. Când am intrat în hol, mi-am dat seama imediat că ceva nu era în regulă. Am auzit pe cineva vomitând și plângând și apoi pocnete și bufnituri. În clădirea aia era o acustică ciudată și cu greu îți dădeai seama de unde vin sunetele. M-am dus să văd ce face Barometrul, dar el era în sacul de dormit. Mi-am zis că spărgătorii nu fac gălăgie. Am auzit gâfâieli și iarși pe cineva sufocându-se. Vin dinspre atelierul lui Harry, mi-am zis. Am fugit la ușă, am deschis-o și, în capătul îndepărtat al încăperii, cam la douăzeci și cinci de metri distanță, am văzut-o pe Harry îngenuncheată pe podea. Avea un satâr imens în mână și sfășia una dintre metamorfele ei. Nu-mi dădeam seama pe care. Tot spațiul acela imens era în întuneric, în afară de o singură lumină, strălucind asupra ei. Ea nu m-a auzit, fiindcă gema de fiecare dată când înfigea satârul în trupul buretos. În jur erau împrăștiate bucăți de lemn rupte și am bănuit că își distrusese una dintre cămăruțe sau cutii.

Am închis ușa cât de încet am putut și m-am dus tiptil în camera mea. Sunt sigur că, de-a lungul secolelor, au existat o grămadă de artiști care și-au stălcit în șuturi și-n pumni și și-au sfărtecat propriile lucrări, din disperare și frustrare – nu era o crimă. Însă m-a înspăimântat s-o privesc din ușă. Mi-am zis că sunt un bleg ultrasensibil – mimoza de Phinny. Figurina aia nu era om. Nu era decât o păpușă din burete. Nu simțea durere. Da, așa era. Poliția n-avea să vină să aresteze pe nimeni pentru uciderea unei metamorfe. Mai târziu mi-am dat seama că, cu toate acestea, sursa spaimei mele fusese reală. Furia lui Harry fusese cât se poate de reală.